

De dynamiek van de financiële sector

C. Brevoord, Geld en risico, Evolutie en dynamiek in de financiële dienstverlening, *Kluwer, Deventer, 1991.*

Het ontbreken van een boek over de financiële dienstverlening was voor Brevoord aanleiding tot het schrijven van dit boek. De auteur verbaast zich over het ontbreken van een dergelijke studie. Dit is echter minder vreemd dan het lijkt. De financiële sector was tot voor een aantal jaren immers sterk gesegmenteerd. Deels door regelgeving, deels door tradities bewogen de marktpartijen zich uitsluitend op hun eigen deelterrein en keken niet of nauwelijks naar andere deelmarkten. Hoewel er sedert het einde van de jaren vijftig sprake is van toenemende branchevervaging, hebben uiteindelijk de veranderingen in de (internationale) regelgeving en de vermindering van de groeimogelijkheden op deelmarkten een definitief einde gemaakt aan de segmentering.

Veelomvattende doelstelling

De doelstelling van Brevoord is de huidige stand van zaken in de financiële sector te beschrijven en op basis daarvan een aantal mogelijke ontwikkelingen voor de toekomst te schetsen. Om zo'n ambitieuze doelstelling te kunnen realiseren, is gekozen voor een buitengewoon strakke opzet. De verschillende (traditionele) partijen aan de vraag- en aanbodzijde alsmede de onafhankelijke tussenpersonen worden beschreven aan de hand van drie aspecten: functies, activiteiten en kwantitatieve betekenissen.

Een inventarisatie van de invloed van externe gebeurtenissen vormt het volgende deel van het boek. Hierbij wordt een breed scala aan (mogelijke) invloedsfactoren besproken. Niet alleen economische en politieke ontwikkelingen, maar ook de, op langere termijn doorwerkende, gevolgen van de demografische, culturele en sociale gang van zaken worden hierbij gezien.

Het meest interessante deel vormt het slothoofdstuk. Tegen de achtergrond van de besproken externe om-

standigheden wordt hier een schets gegeven van de te verwachten ontwikkelingen binnen de onderscheiden categorieën op de financiële markten. Het zal niemand verbazen dat de auteur, als hoogleraar bedrijfskunde geïnteresseerd in managementvraagstukken, bij de aanbieders van financiële diensten vooral stilstaat bij de mogelijke knelpunten in de (toekomstige) bedrijfsvoering. Een van de conclusies die de auteur hierbij mijns inziens terecht trekt, is "wie geen flexibel opererende organisatie heeft (...) is al meteen ten dode opgeschreven".

Brevoord beschrijft het spectrum van de financiële sector voor iedereen: "allen, die hetzij persoonlijk, hetzij zakelijk dan wel uit persoonlijke belangstelling met (...) financiële dienstverlening te maken hebben." Een dergelijke ambitieuze opzet lijkt gedomd te mislukken. De veelheid aan onderwerpen betekent immers, dat bepaalde aspecten niet of te weinig worden belicht. Dat Brevoord desondanks vrij goed in zijn opzet is geslaagd, dwingt dan ook bewondering af. De lezer wordt op een heldere en duidelijke wijze wegwijs gemaakt in de zeer complexe wereld van de financiële dienstverlening.

Keerzijde van medaille

De keerzijde van de medaille is, dat op een aantal aspecten onvoldoende wordt ingegaan. Een voorbeeld hiervan is de geringe aandacht voor de Europese regelgeving. Alleen de, voor banken zeer belangrijke, Tweede EG-coördinatierichtlijn wordt kort belicht. Zelfs aan de reeds eind 1989 tot stand gekomen EG-regelgeving inzake solvabiliteit en eigen vermogen wordt nauwelijks aandacht besteed. Aangezien deze regelgeving een noodzakelijke voorwaarde vormt voor het toepassen van 'home country control' en een 'single licentie', is dit een belangrijk gemis. Een tweede voorbeeld van een te summiere beschrijving is, dat voor

de verzekeringssector wordt volstaan met de mededeling, dat "in EG-verband wordt getwijfeld aan de haalbaarheid (van vrije dienstverlening) voor de verzekeraars." De opmerkelijke inhaalslag die thans plaatsvindt bij de Europese verzekeringsregelgeving, zowel bij de schade- als bij de levensverzekeringen, blijft hierdoor helaas onderbelicht.

Een tweede kanttekening bij dit boek sluit direct aan bij de gekozen ondertitel "evolutie en dynamiek in de financiële dienstverlening". De door Brevoord gekozen invalshoek voor de beschrijving van met name de verschillende aanbieders van financiële diensten, doet onvoldoende recht aan zowel de historische ontwikkeling als de huidige dynamiek. Een voorbeeld hiervan is de opsplitsing van de bancaire sector. Brevoord beschrijft achtereenvolgens de algemene banken, de hypotheekbanken en de spaarbanken. Bij het aangeven van de functies van deze drie verschillende typen van banken, wordt een historische verklaring gegeven. Het onderscheid tussen de verschillende banktypes wordt hierdoor gebaseerd op definities die eerder de situatie van het midden van de jaren zestig beschrijven dan die van het begin van het huidige decennium. Om recht te doen aan de reeds jaren geleden ingezette vergaande branchevervaging binnen de bancaire sector wordt vervolgens bij de beschrijving van de algemene banken gewezen op de nieuwe rol van deze instellingen onder andere op de gebieden van hypotheek en spaargelden. Een zodanig grote rol, dat de traditionele aanbieders vrijwel volledig werden overvleugeld. Direct gevolg hiervan is dan ook, dat bij de bespreking van de hypotheek- en spaarbanken niet zozeer sprake is van een analyse van de aanbieders als wel van de specifieke producten (ongeacht de aanbieder).

Zoals Brevoord terecht constateert lijkt de toekomst te zijn, dat de branchevervaging tussen de verschillende financiële sectoren, als banken verzekeringswezen, nog verder zal toenemen. In dat licht is het vasthouden aan het verouderde onderscheid binnen de banksector niet langer relevant. Vanuit de actualiteit bezien, ligt het meer voor de hand in te gaan op de verschillende strategieën die binnen de totale Nederlandse bankensector worden gevolgd. Waarbij naast de drie grote banken, die een totaalpakket

ECONOMIE

aan produkten aan alle vragers in alle regio's willen aanbieden, sprake is van specialisatie naar regio, cliëntgroep of produkt.

Een ander aspect ten aanzien van de actualiteit is de beschrijving van de economische ontwikkeling. Juist in dit genre van boeken, dat met een brede penseel de grote lijnen schetst, zou het beter zijn te kijken naar de economische vooruitzichten op de langere termijn, in plaats van de directe toekomst. Uiteraard zal een dergelijke beschrijving aanzienlijk minder specifiek kunnen zijn dan de nu gehanteerde beschrijving, die sterk is gebaseerd op CPB-publicaties als de MEV van 1989 en 1990. De lange-termijnontwikkeling is echter van groter belang. Immers, de komende jaren, zeg maar tot de eeuwwisseling, zal er sprake (moeten) zijn van majeure efficiencyverbeteringen in de financiële sector. Na decennia van sterke groei is de sector nu volwassen, zodat de toekomstige groei ruwweg beperkt zal blijven tot de groei van de totale economie. Gelijktijdig is onder andere verscherpte concurrentie en – over enkele jaren – het wegvallen van een deel van de inkomsten door de totstandkoming van de EMU aan de orde. Het zal duidelijk zijn, dat het economische klimaat de komende jaren een grote invloed zal hebben op de realisatie van de noodzakelijke efficiencyverbetering. Bovenstaande kanttekeningen doen niets af aan de kwaliteit van *Geld en risico*. Bovenal geldt dat Brevoord goed is geslaagd in zijn ambitieuze doelstelling. De wijze waarop het verleden en het heden van de financiële sector wordt gecombineerd met de mogelijke toekomst, geeft de lezer goede achtergrondinformatie om de nieuwe ontwikkelingen in zowel produkten als aanbieders beter te begrijpen. Het is echter wel te betreuren, dat er voor de lezer die juist door dit boek geïnteresseerd raakt in de financiële sector zo weinig literatuurverwijzingen zijn opgenomen.

Jeroen de Leeuw

De auteur is hoofd algemeen economisch onderzoek bij Rabobank Nederland.